

IV. LITERATURĂ

FOLCLORUL COPIILOR – MIJLOC DE EDUCARE A LIMBAJULUI

Iulian NEGRILĂ

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Adresă: str. Praporgescu, nr.1 – 3, tel 0257/338533,
0257/250609, e-mail: colped@uvvg.ro

Abstract

First, the literary work defines the term “folklore”, its appearance and the literary species that inspired our great writers. The literary folklore is presented by what it has the most important, emphasizing its sincretic character.

As there is a literature for children, there must be a folklore for them too, born at the end of the 18th century and the beginning of the 19th, as a self made gender, that accompanies the child in all his manifestations.

Then, the literary species of the children’s folklore are presented: formula songs, bits of language, lullabies, counting rhymes, nursery rhymes.

In the educational process, the children’s folklore contains interdisciplinary objectives and learning activities. Through all these we try to develop their capacity of oral expression, vocal interpretation and the achievement of a composition through practical activities.

Cuvinte cheie: creație populară, cântece formulă, frământări de limbă, cântec de leagăn, recitativ – numărători, formule de eliminare.

Cântăreți și povestitori din popor au creat poezia populară, legendele, epica eroică, basmele și snoavele, strigăturile, ghicitorile și proverbele. Termenul de folclor (folk-popor și lore-știință) exprimă în formă artistică originea și dezvoltarea poporului, sentimentele și aspirațiile celor mulți spre o lume mai bună lipsită de nedreptăți.

B. P. Hajdeu definește trăsătura esențială a folclorului ca fiind opera unui întreg popor sau chiar a unei ginți întregi, a umanității. Mobilitatea creației populare este văzută într-o triplă rotație: “prin trecerea din gură în gură, prin trecerea din țară în țară, prin trecerea din epocă în epocă”.

Comori de înțelepciune și meditație adâncă, proverbele și zicătorile, baladele, basmele, legendele și snoava, au constituit un izvor nesecat de inspirație pentru cei mai reprezentativi scriitori ai noștri: Ion Neculce, Dimitrie Cantemir, Vasile Alecsandri, Costache Negruzzi, Nicolae Filimon, Mihai Eminescu, Ion Creangă, Ioan Slavici, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga ș.a.

Copilăria, cu jocurile, bucuriile și suferințele ei a inspirat pana acestor poeți și scriitori din toate timpurile, care s-au aplecat cu înțelegere și dragoste asupra unui univers cu bogate rezonanțe afective și morale în planul expresiei artistice. Din leagăn până la adolescență, folclorul copiilor se împletește la tot pasul cu viața, cu manifestările ei multiple.

În viersul molcom al cântecului de leagăn mama își adoarme pruncul, copiii cresc într-o lume a lor de jucării și cântec, într-o lume a basmului în care spiritul imaginativ al poporului s-a gravat pe fundalul realităților sociale; ei sunt însoțiți pe parcursul vieții de școlari de poeziile lirice de mare sensibilitate, de baladele al căror suflu eroic ne încălzește și azi inimile, de proverbele, zicătorile, cimiliturile ca niște faguri de înțelepciune, cântece transmise prin viu grai, prin frunza codrului ilustrând prin ritmicitatea lor un bogat conținut de sentimente și idei, toate acestea relevând lumina, fondul de aur al sufletului de copil.

În ceea ce privește poporul român, folclorul a existat din cele mai vechi timpuri, s-a dezvoltat sub diferite forme și, în scurgerea timpului, a putut să fie adunat în diferite scrieri într-o măsură din ce în ce mai mare, până a devenit o preocupare specială.

Primele informații despre jocurile copiilor le aflăm din lucrarea lui Anton-Maria del Chiaro, fostul secretar al lui Constantin Brâncoveanu.

Folclorul copiilor s-a transmis prin simplul contact dintre ei, oral și practic, cu ajutorul fraților mai mari, al părinților, al cadrelor didactice, al cărților și revistelor, al televiziunii.

Dar, diferite forme a folclorului au fost create chiar de copii, prin inteligența, spiritul de invenție, fantezia, capacitatea de a visa. De bună seamă, folclorul oral și practic al copiilor a apărut o dată cu copii, care au alergat, au sărit, s-au cățărât, au construit, au cântat, au recitat.

Dem. Teodorescu consideră că jocurile moștenite din epoci foarte îndepărtate s-au transmis copiilor prin simpla lor practicare.

Folclorul copiilor s-a transmis din generație în generație, fără școală propriu-zisă, prin școala vetrei părintești continuată la școala vieții, a muncii, a vetrei satului, a mediului socio-cultural în care și-au perindat viața urmașii generațiilor trecute.

Folclorul copiilor are un trecut îndelungat, însă o istorie scurtă, dacă ținem seama că ea s-a constituit ca gen de sine stătător de abia la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea.

După constituirea sa ca gen de sine stătător, folclorul copiilor a parcurs un drum greu caracterizat prin menținerea sa în pofida stăpânilor și influențelor străine care nu au putut înfrânge puterile creatoare ale poporului român. În secolul nostru, cu deosebire la sfârșitul primei jumătăți și în continuare, folclorul copiilor a reușit să se impună prin rezultatele incontestabile, ceva mai mult, să-și dobândească un loc bine determinat în literatură prin rolul educativ pe care îl are. Între folclor și pedagogie există o strânsă legătură. Această legătură a ținut-o nu atât pedagogii teoreticieni, ci, în special învățătorii, și, alături de ei, preoții de la sate.

Folclorul copiilor constituie un gen de sine stătător care însoțește pe copil în toate manifestările. (**Amintirile ...lui Creangă**, intuind acest adevăr psihologic, utilizează folclorul copiilor în cunoscutul episod – **La scaldat**).

Folclorul copiilor cuprinde mai multe specii literare:

a) Cântece formulă: create într-un trecut mai îndepărtat, ele sunt desprinse din cântecul magic împotriva forțelor ostile ale naturii și au ca procedeu artistic de bază, invocarea: a Soarelui, a Lunii, a ploii, a unor vietăți și plante (fluturi, gărgăriță, barză, cioară, arici, păpădie, sângerică etc.); a unor lucruri neînsuflețite (fluier, fum etc.); a unor personaje cu atribute pozitive sau negative (aura-paraura, dracul, auraș-păcuraș, cot-codet); a unor boli personificate (friguramigura, frigurile, furnică).

Invocarea poate fi adresată de copii astrelor astfel:

Soare, Soare, frățioare; / Hai, dă drumul la izvoare, / Scoate apa din țărână / Spune păsării să vină!

Alexandru Bogdan a cules cântece formulă și pentru Soare:

Stai ploaie călătoare / Că te-ajunge soarele / Pe toate răzoarele / Cu un maiu, cu un paiu / Cu căciula lui Mihai / Plină de coji de mălaiu. / Hai, soare de la curte / Că ți-oi da pită cu turte.

Prin acest joc se urmărește ca preșcolarii să intoneze corect cântecul, să pronunțe corect sunetele, să alcătuiască corect propoziții cu anumite cuvinte din text. Când plouă: Du-te, ploaie călătoare, / Că te prinde sfântul soare. / Și-ți ia picioarele / Cu un pai, / Cu un mai, / Cu sabia lui Mihai! / Plină de coji de mălaiu. // Cărămidă nouă, / Dă Doamne, să plouă!

Când apare luna nouă, copiii o salută prin recitarea: Lună, lună nouă / Rupe pânea-n două / Și ne dă și nouă, / Ție jumătate / Mie sănătate / La vară bucate.

Prin acest joc se urmărește să pronunțe corect cuvintele, să intoneze corect melodia și să-și însușească - memoreze versurile.

Alte cântece formulă cu rădăcini înfipite în trecut sunt cele ale ploii și însoțesc jocul

paparudelor. Acest joc are loc atunci când este secetă și fetele se udă, astfel se zice că vine ploaia: Paparudă, rudă / Au ieși de ne udă, / Cu găleata, leata, / Peste toată gloata / Bumburel d'argint / Vărsat pe pământ, / Ploaie, Doamne, ploaie / Locuri să ne moaie / Ploiță ccurată / Din ceruri vărsată...

Alte cântece formulă atât pentru Soare cât și pentru oprirea ploii sunt: Mori, mori, muma ploii, / Că răsare soarele / Pe toate răzoarele, / Să ne coacă grânele / Ca să coacem prescurile / Și să dăm la sărăcele, / Ca să coacem colăcei / Și să dăm la sărăcei! // Fuga ploaie călătoare / Că te ajunge soarele / Să-ți taie picioarele / Cu un maiu, / Cu un paiu, / Cu sabia lui Mihaiu... // Mama Ploaie a murit / Și soarele-a răsărit / Pân'toate grădinile, / Ca să coacă prunele!

Aceste versuri exprimă relația omului cu natura și erau considerate ca având o forță magică (fiind recitate în anumite practici). În jocurile copiilor acestea își pierd sensurile inițiale și devin elemente ale jocului.

Fiecare insectă, vietate, animal, ce intră în contact direct cu copilul își are cântecul său, legat de anumite credințe. Astfel este cântecul fluturului: Flutुरe, flutुरe / Flutुरă pe buture / Flutुरă pe floare / Flutुरă sub soare...

Copii încearcă să momească fluturile ca să se așeze pe o floare.

Dintre cele mai cunoscute cântece-formulă, este cel adresat melcului: Melc, melc, / Codobelc, / Scoate coarne bourești / Și te du la baltă / Și bea apă caldă; / Și te du la Dunăre / Și bea apă tulbure; / Și te du la mare / Și bea apă tare; / / Mănâncă și pătrunjel, / Scoate coarne de vițel.

Sunt cântece și pentru urs: / Joacă bine, moș Martine, / Că-ți dau pâne cu măslina, / Că mă dau pe lângă tine / Di, Ha!

În cântecul adresat cerbulețului, chemarea primăverii se face într-un limbaj poetic deosebit: Cerbuleț frumos, / Cu coarne de os, / Cerbuleț de munte, / Cu coarnele-n frunte, / Iar în vârful lor / Leagăn de mohor, / Leagăn de mătase, / Împletit în șase / Pentru copilițe, / Fragede mlădițe, / Pentru băieței, / Mândrii ghiocei.

Iar un cântec pentru arici: Arici, arici, / Arici pogonici, / Pocnește din bici / Pornește de aici! / Du-te la moară / Și te însoară / Ia fată cu cercei, / Cu mărgelile / De surcele. / Iar în degețele, / Frumoase inele, / Tot cu pietricele. / Și-n cap coroniță / Tot din garofiță...

Pentru a-l face pe curcan să se înfurie, să-și rotească penele cozii și să emită o cascadă de sunete specifice, copiii îi fac în ciudă:

Sâc, curcane, că tu n-ai mărgelile, roșii c-ale mele.

Sau altă variantă: Măi, curcane, n-ai mărgelile, / Roșii c-ale mele! / Măi curcane, n-ai cercei, / Frumoși ca ai mei! / Măi curcane, moțul tău / Nu-i ca moțul meu! / Măi curcane, de ce strigi? / Vrei să-ți dau panglici?

Când copiii întâlnesc un mușuroi ei cântă **Cântec la mușuroiul de furnici**: Ieși, furnică, / Tu ești mică. / Și ți-oi da lapte de oi, / Și-i veni iarăși la noi; / Ți-oi da și caș dulce, / De la noi nu te-i mai duce.

Despre albină copiii cântă: Trece, trece / O fată de aur. / Cine e? / Albina! / Cine-o vede, / Să o ia. / Haha!

Cântecul cărăbușului este cântat de copii: Cărăbuș, cărăbuș, / Eu din tine fac acuş / C-un mai, c-un pai / Și cu trei coji de mălai / O morișcuță de vânt, / Pe fața acestui pământ; / Și-așa mi te-oi învărti, / Pământul de nu-i zări .

Păsărilor domestice li se poate cânta: Eu mă duc la târg / Să-mi cumpăr o rață, / Și să-mi iau un cârd. / Un pui și-o găină. / Rața ,face: ,mac, mac, mac! / Iar găina: cotcodac! / Puiul zice: pui,pui, / Eu sunt de la voi / Du-mă înapoi / Și-oi scurma-n gunoi. / Băieții la scăldat cântă: / Ieși apă din urechi, / Că ți-oi da parale vechi, / Brânză, urdă și smântână, / Ieși acuma, nu mai sta.

Sunt apoi și cântece ironice, satirice: Păpădie die / Zii mătii să vie / Până'n deal la vie, / C-a murit Ilie, / P'o scândură lată / Cu gura căscată. // Una mia cu scumpia / Ce-ai mâncat de te-ai umflat? / Șapte pite ș'un pitoiu / Ș'un găvan cu usturoiu . // Șade turcu pe saltea / Poruncește o

cafea / Când se uită la caimac, / Opa, cade un gândac! // Unde-i groapa cu mătase, / Să-ngropăm pe preoteasa, / Că ne-a mâncat untu / Mânca-o-ar pământu!

Uneori, se adaugă elemente satirice și umoristice: Arici, pogonici, / Du-te la moară, / Du-te de te-nsoară / Cu fata lui cioară, / Cu mărele de surcele, / Cu cercei de ghiocci.

Alteori, cântecele-formule ilustrează ideea de alinare sau alungare a unei boli: / Auraș, păcurăș, / Scoate apa din urechi / Că ți-oi da parale vechi / Și ți-oi spăla cofele / Și ți-oi bate dobele!

Jocurile propriu-zise ale copiilor de-a ascunselea, de-a baba-oarba sunt însoțite de versuri scurte, imagini simple, încurcături de cuvinte, cântate sau ritmate: Ce-ai mâncat aseară? / Pâne cu papară / Ieși pe ușe-afară. / Pâne cu măslina / Ia-te după mine.

George Călinescu spunea că jocurile se caracterizează prin vitalism și exuberanța lor, pe tendința de a învăța imitând sau parodiind; valoarea lor pedagogică este foarte mare. Producțiile sunt recitative, cântate și jucate ori gesticulate totodată. Ele pun în mișcare trupul și sufletul.

b). Frânturi de limbă

Pentru a scoate în evidență ironia și a da vioiciune jocurilor, copiii creează cuvinte fără sens prin repetarea de silabe sau împerecherea lor după necesitățile de rime: Ina, nina, durdumina / Treier apa, siticopa / Și-o bobită mărgăriță, / Lim, pom, pic / Talpă de voinic.

Forme din acestea, fără sens, dar pline de haz, întâlnim în așa-zisele frânturi de limbă. Firea glumeață a poporului român a scornit fel de fel de vorbe șagălnice și scurte pentru a stârni veselia tuturor.

Rostirea acestor versuri e o veritabilă performanță de ortoepie și contribuie la dezvoltarea auzului fonematic al copiilor preșcolari: Bou, breaz bârlobreaz / Din bârlobrezătura bârlobrezenilor. / Vine stârcul de la baltă / Cu cincii stârciogăței / Stârc, stârciogățel / Mai stârciogățea nițel.

Frământările de limbă sunt texte importante pentru însușirea corectă a unor sunete sau cuvinte dificile prin care se educă atenția, spiritul de observație, memoria: Tot am zis c-am zis c-oi zice, / Dar de zis eu n-am mai zis; / Nici n-am zis, nici n-oi mai zice / C-am să zic c-am zis c-oi zice. // Un moș cu un coș, / În coș - un cocoș. / Moșul cu coșul, / Coșul cu cocoșul / Stanca stă-n castan ca Stan. / Stan stă-n castan ca Stan // Știu că știu că știuca-i știucă / Dar mai știu că știu că știu / Că știuca-i pește / Șoricel șerpuleț, / Șade-n vârful de ruguleț. / Rug rupe, rug rumegă, / Rumegătura de rug înghite.

Sau: "E pestriță prepelița pestriță, dar mai pestriți sunt puii prepeliței pestrițe din neamul prepelițelor pestrițe".

Tudor Pamfil a adunat numeroase frânturi de limbă, care se spun cu o repeziciune foarte mare și bine răspicate. Ele sunt scurte, încalcite și învărtite într-adins, ca cel ce le-o spune să-și frământă limba ca să le spună bine: "Vânturai, vară mălai, vânturugă pungă lungă"; „Capra neagră în piatră calcă, piatra în patru bucăți crapă; / Așa să crape capul caprei, cum a crăpat piatra-n patru".

„Am o mătă motoșacă, căpățanoșică, a făcut cincii mătășei, / Căpățanoșei, ca și mă-sa, căpățanoasă-i !”

În afara acestor frânturi de limbă, create pentru a stârni râsul întâlnim cântece în care ironia se împletește cu elementele de satiră. Aceste cântece au fost culese cu multă măiestrie și așezate pe hârtie de folcloriștii Al. Bogdan, E. Hodoș, G. Dem. Teodorescu, I P. Ispirescu: Măi băiete cucuiete / Șade mătă pe perete / Și mănânc'un castravete. / Iese turcu mânios / Cu pistolul ruginos / Iă-mi fetiță cheile / Să-mi deschizi lădițele / Vai, vai nu-s la mine, / Ci-s la maica'n București / După curțile domnești / Unde ouă rațele, / Papă căinii mațele.

Pentru a stârni râsul unele cuvinte sunt înlocuite cu altele. Astfel, verbul *cântă* a fost înlocuit cu *toacă* tocmai pentru a demonstra acest lucru: Toacă popo toacă / Dacă n'ei toca / Prescuri n'ei mânca / Cinci părinte cincii, / Cinsprezece-aici.

Dem. Teodorescu, printre jocurile sale de cuvinte, amintește pe cel ce urmează în versuri scurte ușor de reținut: Sângerică rică, / Zeamă de piscică / Sângeroi roi / Zeamă de cotoi.

Tot printre jocurile de cuvinte ale copilăriei, Agârbiceanu amintește un cântec în care se reflectă lumea înconjurătoare a copilului de țaran, familia sa, vitele, cu caracter realist împletit cu

factorul de muncă: Câți copii ai, babo? / N-am atâția drago: / Doi în car, / Doi sub car, / Doi cu tata la hotar, / Doi la oi / Doi la boi, / Doi cu tata la cimpoi, / Și-un ciudilă / Și-un burilă, / Și-un bietos de Samuilă, / Și-o Anuță, / Și-o Stănuță, / Și-o biețoasă de Măriuță.

Cântecul are un caracter realist, reflectând lumea înconjurătoare a copilului de țăran, cu familia sa, vitele, deci e împletit cu factorul de muncă. Cele mai multe jocuri de copii în versuri se interpretează prin mimică și gesturi după reguli proprii, în directă legătură cu vârsta copilului, cu mediul lui de viață, cu naivitatea, stilul simplist și enigmatic. Ca orice creație folclorică, jocul copiilor e sincretic: are o melodie pe motive simple sau se scandează într-o ritmică precisă, dictată de jocul mai viu sau mai lent: Colo_ sus la_ primă_rie / Șade_ un mă_ gar și_ scrie / A-e_ i-o_ u / Pitu_ lă- _ te tu...

Folclorul copiilor în ceea ce privește frământările de limbă ilustrează universul acestora, dominant fiind jocul, și are numeroase valențe instructiv-educative.

c). Cântecul de leagăn

Cântecul de leagăn ia naștere, “din necesitatea practică de a crea o atmosferă de calm, de monotonie, necesară adormirii copilului mic”.

Acesta este un cântec liric, foarte apropiat de doină, legat direct de viața de familie și de copil, îndeosebi. Este cântat aproape în exclusivitate de mama copilului pentru liniștea și adormirea acestuia. Pentru alinarea copilului sunt folosite cuvinte stereotipice: Nani, nani puiul mami / Dormi cu mama puișor...

Sau repetările de silabe, epitete, comparații, diminutive și exclamații duioase: măricel, mititel, frumușel, puiuț.

Nani, nani, pui de somn, / Vin la mama să te-a dorm. / Vin la mama, pui de știucă, / Vin la mama de mi-l culcă. // A, a, a, puiuț de șoim, / Eu te leagăn, tu n-ai somn. // Și-apoi haida pui de cuc, / Eu te leagăn și mă duc. (**Cântec de leagăn**)

În conținutul său dominant rămâne sentimentul dragostei de mamă, care-și găsește diferite forme de expresie afectivă. Cele mai frecvente rămân urările de a crește frumos și sănătos: Că mama te-a legăna / În leagăn de sălcioară, / Să te facă mărișoară

Sau: Haida, haida, puișor, / Până mâini la prânzișor, / Dragu mami puișor.

Sunt cuprinse de multe ori, și referiri la diverse aspecte ale vieții de familie la diferitele munci din gospodărie. În esență, dorința exprimată de mamă rămâne aceeași: de a-și vedea copilul mare, intrând în ritmurile firești ale vieții satului: Culcă-mi-te mititel / Și te scoală măricel / Să te duci cu vacile / Pe câmpul cu fragile / Să te arză soarele, / Să te duci cu oile / Pe câmpul cu florile / Să te plouă ploile...

Versurile sunt cântate în ritmul leagănelui, de aceea o mare frecvență o au repetițiile, refrenele, aliterațiile, elementele onomatopice diminutivele: Tu puiuțul cucului, / Adă somnul pruncului / De pe craca nukului, / De la miei, de la ghiței, / De la puiuți mititei.

Uneori imaginile poetice sunt cerute de rimă: Lulu, lulu, lulu, lea / Vine moșul de colea / Cu trei pui de rândunea / Cu trei pene de cocoș, / O găină afumată, / Și o cioară pipărată. / Dă-le' ncoace moșule / Că ți-oi păzi oile / Pe câmpul cu florile.

În timp ce mama leagăna copilul, îi cântă tot visul pentru viața viitoare a odraslei: ...să te văd umblând prin casă / să șezi cu mama la masă, / să faci mami trebușoară / care ți-o fi mai ușoară / s-aduci mamei surculețe / apușoară c-o cofiță / să te văd umblând la școală, / să-mi fii de-ajutor la boală...

Cântecele de leagăn devin astfel, prin linia melodică armonioasă, primele momente de intrare a copilului în universul fermecat al sunetului și al cuvântului.

Creația populară este o prezență în viața copilului din satul tradițional, dar el va conștientiza treptat aceste valori în procesul instructiv-educativ din școală.

d). Recitativale – numărători: sunt grupuri de versuri recitate într-o ritmică precisă, cu scopul de a se alege, prin eliminare, copilul care va avea un anumit rol în joc. Recitarea e însoțită de o anumită gesticulație. Jocul are o valoare educativă, pentru că se presupune dorința de a învăța prin

imitare: Șade barza pe cuiabar / Și numără ouăle / Câte unu, câte două / Câte zece / Ieși, berbece. / . / Unu, doi, trei, patru, cinci / Tata cumpără opinci, / Mama cumpără secară, / Dumneata să ieși, afară.

Recitativele- numărători sunt, în jocurile copiilor, formule de eliminare sau "sorti". Acestea sunt în versuri sau proză ritmată, având un conținut variat. Surprinzând universul familial, școlar, social, lingvistic, cu nuanțări diferite, de la umor și ironie până la satiră, recitativele-numărători pot fi însoțite de o gesticulație specifică.

Efectele sonore se realizează prin procedee lexicale diverse: adăugarea sau eliminare unor părți ale cuvintelor, păstrându-se sau nu sensul acestora, accentul fiind pus pe mișcarea ritmică, repetată: Unichi, / Dunichi, / Tri, / Patrichi, / Azna, / Pazna, / Doina, / Epârchi, / Cioc, / Boc, / Treci la loc!

Unele sunt mai recente: Una, două, / Stai că plouă, / Trei, patru, / Hai la teatru. / Cinci, șase, / Spală vase. / Șapte, opt. / Porumb copt. / Nouă, zece, / Un pahar cu apă rece / Și-o cafea amară; / Ieși pe ușă afară!

Uneori numărătoarea devine o adevărată poezie naivă: Șade barza pe gunoaie, / Și numără ouăle / Câte unul, câte două / Câte trei, câte patru, / Câte cinci, câte șase, / Câte șapte, câte opt, / Câte nouă, câte zece / Tatăl tău berbece. // Unu, doi, trei / Pâne cu ulei / Patru, cinci, șase, / Câte cu cămașe, / Șapte, opt, năuă, / Iepure cu ouă. // Uniele, dodiele / Carili, Caracas / Taie popa iepuraș / După moara Hâncului / După podu Turcului. // Unu, doi, trei, patru / Cinci, șase, șapte, opt, / Nouă, zece, ș-un berbece, / Ș-o lăptucă să se ducă / Pe un fir de mătăasă, / Cioc în casă, cioc în masă.

Tot prin numărători copiii învață zilele săptămânii sau lunile anului: Azi e luni, mâine-i marți / Pleacă Gheorghe la Galați!

În cadrul folclorului pentru copii trebuie amintite acele șugubețe numărători foarte des întâlnite în jocurile copiilor.

e). Formula de eliminare cu și fără rimă

Un alt sistem e acela al folosirii cuvintelor rimate în formule de eliminare: Unica, dunica, trei sardele / Matematici, farmacele, / Pui, țui, papagal, / Pene albe de curcan / Ieși afară căpitan. // Una, două, / Hai că plouă / Trei, patru, / Hai la teatru, / Cinci, șase, / Spală vase, / Șapte, opt, / Suflă-n foc, / Nouă, zece, / Un pahar cu apă rece, / Pentru domnul care trece, / Ș-o cafea amară, / Eu te rog să ieși afară. // Iese Ana din grădină / Câte păsări vrea să prindă, / Una, două, trei, patru, / Cinci du-te de aici. // Dă-n deal, dă-n vale / Dă într-o floare, / Mirositoare. / Cioc, boc, treci la loc.

Când preșcolarii practică un joc cu două echipe, pentru alegerea membrilor acestora, se poate rosti următoarea formulă de alegere: Pe ce șezi? Pe două ace! / Vin la moșu'ncoace.

Batista

Jucătorii se așează în cerc, cu fața spre centru, stând depărtat cu mâinile la spate. Conducătorul jocului alege un copil căruia îi dă o batistă. La semnalul de începere a jocului, acesta aleargă în jurul cercului, prin exterior și lasă batista la spatele unui copil, continuând să alerge. Dacă cel căruia i s-a pus batista nu a observat, iar celălalt ajunge din nou în spatele lui, copilul ia batista și îl lovește ușor pe spate.

Copilul lovit trebuie să alerge și să înconjure cercul până când ajunge din nou la locul său. Primul copil aleargă mai departe și lasă batista la spatele altuia. Dacă acesta observă, trebuie să o ridice imediat și să alerge după copilul care i-a lăsat batista. Dacă reușește să-l lovească înainte de a ajunge la locul unde a pus batista, îi dă batista și își recuperează locul; în caz contrar, locul îl ocupă primul, iar el continuă să alerge și să pună batista în spatele altui participant. În timpul jocului se cântă: Am pierdut o batistuță / Mă bate mămica, / Cine-o află, să mi-o deie, / Că-i sărut gurița. // Batista-i parfumată / Se află la o fată / La o fată frumoasă / Pe care o iubesc.

Acest joc se desfășoară în cerc, un băiat este în mijloc și în timp ce se cântă versurile el își alege o fetiță și se învârtesc la braț într-o parte și alta: Joacă, joacă, joacă fetiță / Că ești frumoasă ca o garofiță, / Și jocul nostru este format / Dintr-o fată și-un băiat. // Joacă, joacă, joacă băiete, / Că ești frumos ca un castravete / Că jocul nostru este format / Dintr-o fată și-un băiat.

Acest joc se joacă în cerc, copiii fiind prinși de mâini. Țăranul se plimbă prin mijlocul cercului și-și alege o nevestă în timp ce copiii cântă versurile: Țăranul e pe câmp / Ura, lelița mea / El are o nevestă / Ura, lelița mea / Nevasta un copil, / Ura, lelița mea...

Jocul **Coroana e rotundă** se desfășoară în cerc, un copil este ghemuit în mijloc cu mâinile la ochi, iar copiii cântă și la sfârșitul versurilor copilul din mijloc se deplasează spre copiii din cerc și alege unul prin pipăit, care va trece în mijloc: Coroana e rotundă, / Rotundă e și luna, / Frumoasă e și fata / Pe care o iubesc.

În jocul *Deschide urechea bine* un copil stă cu fața la perete cu palmele la ochi, iar ceilalți copii cântă versurile respective; la sfârșit un copil îl strigă pe nume, acesta ghicește numele copilului care l-a strigat și locul este schimbat: Deschide urechea bine / Să vedem ghicești ori ba, / Cine te strigă pe nume? / Hai ghicește nu mai sta! // Ai ghicit, ai ghicit, / Treci la loc ești fericit!

Sau: N-ai ghicit, n-ai ghicit / Stai pe loc ești păcălit.

Folclorul copii este un opțional la nivelul mai multor arii curriculare, structurat după programă, care cuprinde un obiectiv transdisciplinar, obiective de referință, activități de învățare etc. Prin obiectivul transdisciplinar se urmărește dezvoltarea capacității de exprimare orală, a capacității de interpretare vocală și realizarea unor compoziții prin activități practice.

Bibliografie:

1. Bratu, Bianca, *Preșcolarul și literatura* (Studiu și antologie), Editura Siosactică și Pedagogică, București, 1972;
2. Căndroveanu, Jristu, *Literatura română pentru copii*, Editura Albatros, București, 1988;
3. Dalea, Ion, *Valoarea instructiv-educativă a literaturii pentru copii, trăsături caracteristice*, I.C.P.P.D., Timișoara, 1974;
4. Eminescu, Mihai, *Literatura populară*, Ediție critică de D. Murărașu, București, 1977;
5. Gafița, Viniciu, *Bibliografie de literatură pentru copii*, Editura Ion Creangă, București, 1978;
6. Ghiță, Gh. Și Fierăscu, C., *Dicționar de terminologie poetică*, Editura Ion Creangă, București, 1973;
7. Negrilă, Iulian, *Literatura pentru copii*, Editura Multimedia, Arad, 1996;
8. x x x *Istoria literaturii române*, vol. I, Editura Academiei R.P.R., București, 1964.,